

אתיקה מקצועית והודאות שווא

דרור ארז אילון עו"ד | יו"ר ועדת האתיקה הארצית

דיויד וינר ע"ה, חבר ועדת האתיקה הארצית, סגן הסניגורית הציבורית הארצית, מורה לאתיקה ולמשפט פלילי וחבר אישי קרוב הלך לעולמו בנסיבות קשות בראשית החודש.

קולו של דיויד בועדת האתיקה היה קול חשוב ומרכזי. האתיקה עמדה ביסוד מחשבתו המקצועית. עריכת דין היתה עבורו פעילות אתית מובהקת ולא רק משלח יד.

בדרך כלל אנו עוסקים באתיקה כעניין שיורי, כעניין החובק את המקצוע אך אינו מעורב בו. האתיקה היא מעין מגבלה על פעילותו החופשית של עורך הדין, אך אינה משנה את מהות עבודתו. לפי גישה זו אנו בוחנים תלונות וחוות דעת בשאלות שונות. כך, למשל, בשאלות של הגינות ויושר כלפי הצד השני וכלפי בית המשפט; בנאמנות ללקוח; בניהול תיקים ושכר טרחה וכיו"ב.

אבל אפשר לראות את האתיקה כחלק מן הפעילות המקצועית המהותית. לא רק כחסם מפני התנהגות פסולה, אלא כהדרכה להתנהגות נכונה, המקדמת את מטרותיו המקצועיות של עורך הדין.

אחד הנושאים שהעסיקו את דיויד המנוח היה הרשעות שווא, ובפרט הודאות שווא. הודאת שווא היא כמו פצע פתוח ברקמה המשפטית החיה. פירושה הוא, שגם ראייה שארוזה באופן מושך (הודאה ושיחזור, למשל), עשויה להיות מוצר פגום מן היסוד. ומצד שני, הכלים להבחין בין הודאה טובה להודאת שווא הם מורכבים ולא תמיד יעילים.

חלק מן החסמים מפני הרשעת שווא מצויים במשפט המהותי של דיני העונשין ושל דיני הראיות. כך, הכללים הקשורים לחקירת חשודים, כמו איסור הפעלת לחץ פסול, אזהרה, זכות השתיקה, זכות ההיוועצות (המוגבלת מאד במשפטנו), תיעוד חקירות ועוד. כך, הכללים הקשורים לקבלתן של הודאות במשפט ולמשקלן, ובהם דרישת החיזוק (שיש הקוראים להעלותה לדרגת סיוע) ועקרונות "משפט הזוטא" בדבר קבילות ההודאה. אולם כללים אלה אינם מספיקים, והא ראייה שמדי כמה חודשים אנו נתקלים במקרה חדש של הודאה המתבררת כהודאת שווא.

החסם האמיתי מפני הודאות שווא הוא האתיקה המקצועית של העושים במלאכת אכיפת החוק, המחייבת אותם לאזן בין החשד והאמביציה לבין החשש מפני שגיאה והשאה. אמר לי פעם איש חקירות משירותי הבטחון, שבתנאים מתאימים יכול כמעט כל אדם להודות בכל עבירה. לכן זהו תפקידו של החוקר, חובתו המקצועית, להבחין בין הודאה "מאולצת" לבין הודאה אמיתית. אכן, חששו של החוקר באשר לנכונות ההודאה הוא נתון חשוב שאין להתעלם ממנו. מערכת חקירה הגונה אינה מאפשרת להודאות "מאולצות" להפוך לראייה משפטית. זו חשיבותה של האתיקה של החוקר.

השלב השני בגלגולה של הודאה הוא בידי התובע. התובע הוא, אולי, האדם החשוב ביותר בקביעת מעמדה של הודאה. אם הוא מזהה בה פגם – הוא עשוי למנוע את נזיקה. האתיקה של התובע במקרה זה מבטאת איזון בין החובה להביא את האשמים לדין ואף הרצון האישי הלגיטימי להצליח בעבודתו, לבין החובה למנוע אי-צדק. איזון זה אינו איזון פורמאלי של כללי אתיקה. הוא איזון מהותי בין מטרות מקצועיות שונות. הוא מתרחש במחשבתו של התובע ומבטא את היושרה המקצועית שלו.

זהו הדבר. אתיקה מקצועית אינה בת-לוואי למקצוע. היא מדריך למקצוע. לחברנו דיויד וינר ע"ה היא היתה לא רק מדריך למקצוע אלא גם מדריך לחיים. יהי זכרו ברוך.

הבטחת תשלום שכר הטרחה : זכות העכבון

ד"ר לימור זר-גוטמן עו"ד \ עורכת

רשימה זו ממשיכה לעסוק באמצעים העומדים לרשות עורך הדין כדי לגבות את השכר המגיע לו כאשר הסתיים הטיפול בתיק או במקרה בו הסתיים הייצוג בטרם סיום התיק. הרשימה תעסוק באמצעי בזכות העכבון כפי שעוצבה בפסיקה.

סעיף 88 לחוק לשכת עורכי הדין קובע את זכות העכבון של עורך הדין להבטחת שכר טרחתו והחזר הוצאות שהוציא. הסעיף קובע שני תנאים לקיום הזכות. הראשון מפרט מה רשאי עורך הדין לעכב במטרה להבטיח את שכר טרחתו. והשני מחייב את עורך הדין להגיש תביעה על שכר הטרחה והוצאותיו תוך שלושה חדשים מהיום שהלקוח דרש ממנו בכתב את אשר עוכב.

לפי התנאי הראשון, עורך הדין רשאי לעכב מסמכים של הלקוח, שבאו לידי עקב שירותו ללקוח. הפסיקה טועה ומפעילה את התנאי כקובע עכבון על מסמכים השייכים ללקוח, פירוש המרחיב את העכבון. השאלה אינה האם זכאי הלקוח לאותו מסמך, זכאות הנקבעת לפי חובת הנאמנות, אלא האם יש לעורך הדין זכות לעכב מסמך זה. הפסיקה בחרה באפשרות הראשונה, המרחיבה, העומדת בניגוד לכוונת המחוקק. (ראו, קלינג, **אתיקה בעריכת דין** בעמ' 297-298).

לפי התנאי הראשון בסעיף זכאי עורך הדין לעכב גם נכסים של לקוחו, שבאו לידי עקב שירותו ללקוח. הכוונה לנכסים מוחשיים פרט למסמכים וכספים שכבר מפורטים בסעיף. עורך הדין גם רשאי לעכב כספי לקוח, שהגיעו לידי עקב שירותו המקצועי, למעט כספים שניתנו לו כפקדון, כנאמן או כספי מזונות.

התנאי השני, מחייב את עורך הדין לתבוע את אשר מגיע לו תוך שלושה חודשים מהיום שקיבל מהלקוח דרישה בכתב לשחרור המעוכב. לא הגיש עורך הדין תביעה כאמור, יפקע העכבון. (ראו, רע"א 6208/00 כהן, **וילצ'ק עוה"ד נ' ימכ"א השקעות 2000**, פ"ד נה(3) 289). תנאי זה מייחד את

זכות העכבון של עורכי דין מזכות העכבון בדין הכללי שאינה מחייבת הגשת תביעה. (ראו, זלצמן, **עכבון** בעמ' 262).

הפסיקה קבעה שמסגרת התביעה הנלוות לזכות העכבון יכול עורך הדין לתבוע גם שכר טרחה עתידי, שכר שלא התגבש עם מועד הגשת התביעה בשל הפסקת הטיפול. למשל, בטיפול בתיק גירושין בו נקבע בהסכם שכר הטרחה שעורך הדין זכאי לשכר המהווה אחוז מסוים מהנכסים שיגיעו לידי האישה, שעבודת עורך הדין הופסקה בטרם הסתיימה חלוקת הרכוש – התביעה והעכבון יכול ויתייחסו גם לשכר עתידי זה. (ראו, בש"א (שלום, ת"א) 179799/04 **יצחקניא נ' דואק** (לא פורסם)).

הפסיקה הוסיפה וקבעה תנאי נוסף להפעלת זכות העכבון לפיו, אם הזכות לעכבון עומדת בעליל בסתירה למילוי חובת הנאמנות כלפי הלקוח, על עורך הדין לתת עדיפות לחובת הנאמנות. (ראו, על"ע 18/85 **מימון נ' הועד המחוזי**, פ"ד מ (2) 517, 525 [להלן: **עניין מימון**]). אין ספק שתנאי זה, המכפיף את השימוש בזכות העכבון לחובת הנאמנות ללקוח מרוקן מתוכן את הזכות. (ראו, קלינג, **אתיקה בעריכת דין** בעמ' 303, א. בומבד, "גבולותיה של זכות העכבון" **עט ואתיקה** גיליון 60 (דצמבר 2000)). לדעתי, נסיבותיו יוצאות הדופן של עניין מימון הצדיקו באותו מקרה את ביטול זכות העכבון אך לא את הכפפת הזכות לחובת הנאמנות. ניתן להסתפק בהכפפת זכות העכבון לסעיף 39 לחוק החוזים המטיל על עורך הדין את החובה להפעיל את הזכות בתום לב. החיוב לפעול בתום לב מבטיח הגנה נאותה על הלקוח מבלי להחליש את העכבון כפי שקרה מאז הלכת מימון.

שאלה מעניינת, שלמיטב ידיעתי, לא נדונה בפסיקה, עוסקת במצב שבו במסגרת תביעת שכר הטרחה שמגיש עורך הדין הוא מתבקש בצו גילוי מסמכים מאת הלקוח-הצד שכנגד לגלות מסמכים אותם עָבַב. מה יגבר במצב זה - זכות העכבון או החובה לגלות מסמכים בהנחה שהם אכן רלוונטיים להליך העוסק בשכר הטרחה?

הפסיקה הוסיפה לצמצם את זכות העכבון בקובעה שזכות העיכבון חלה רק על התיק מושא סכסוך שכר הטרחה ועורך הדין אינו רשאי לעכב בתיק אחר בו הוא מטפל עבור אותו לקוח. פסיקה זו אינה נותנת מענה למצבים בהם הסתיים אותו תיק, כך שמבחינת הלקוח אין משמעות לעכוב מסמכים מאותו תיק, ולכן הדרך האפקטיבית היא דווקא לעכב מסמכים בתיק האחר. (ראו, ע"א 7097/02 **מנורה חברה לביטוח בע"מ נ' עו"ד קפלינסקי**, תק-על 2002(4) 544).

בגליון הבאה אמשיך לסקור את האמצעים העומדים לרשות עורכי הדין להבטחת שכר טרחתם בכללם פנייה ללשכה למינוי בורר, תביעה בבית משפט והפסקת ייצוג.

הנחיות והחלטות

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

החובה לציין כתובת של המשרד

שאלתא: האם רשאי עורך דין להודיע שכתובת משרדו היא תיבת דואר בלבד?
החלטה: אסור לעורך דין לציין ככתובת משרדו תיבת דואר בלבד, אולם הוא רשאי להוסיף לכתובת תיבת דואר ככתובת למשלוח דברי דואר. [החלטה מספר את 110/03]
הערת העורכת: ההחלטה מסתמכת על – על"ע 4354/01 עו"ד ברוך נ' הועד המחוזי, פ"ד נו(1) 440 שם נענה רשם בית המשפט העליון לבקשת ב"כ הלשכה למחוק ערעור שהוגש על יד עורך דין, מאחר והמערער ציין ככתובתו מספר של תיבת דואר ברמת גן ונמנע מלציין כתובת מפורשת. בין יתר הנימוקים מציין בית המשפט את אינטרס הציבור לדעת את כתובתו של עורך הדין ואת החשיבות של קיומה של כתובת ידועה לצורך קיומו התקין של הדין המשמעתי של הלשכה.

ניגוד עניינים: ייצוג במקביל בשני עניינים

שאלתא: הפונה יצג בעבר חברה בשני מקרים: האחד הסתיים, והשני תלוי ועומד בבית הדין לעבודה מול תביעת עובד. הפונה לא משמש כיועץ משפטי שוטף של החברה. כעת פנה אליו אחד השותפים בחברה בבקשה לייעוץ וייצוג מול השותף השני עקב מחלוקת בינם.
האם רשאי עורך הדין לייעץ ולייצג את אחד השותפים, לרבות בבית משפט.
החלטה: מהפניה עולה כי הפונה לא שימש ולא משמש כעורך דין קבוע של החברה. התיק בבית הדין לעבודה מתייחס לתביעת עובד נגד החברה ולא קשור בשותפים עצמם או במחלוקת שביניהם. בנסיבות אלה, נראה שאין לו כיום חובת נאמנות כלפי מי מהשותפים היות והחברה מהווה אישיות נפרדת. לפיכך, נראה לנו שהוא יהיה רשאי לייעץ ולייצג את האחד השותפים נגד השותף השני לרבות בבית משפט, אולם זאת **בתנאי** שיפסיק את הטיפול בבית הדין לעבודה בהסכמת החברה. עם זאת, מאחר שאין לו עדה מידע על מהות הסכסוך בין השותפים, על עורך הדין לשקול את מכלול העובדות בהתייחס לכללי האתיקה האוסרים על ניגוד אינטרסים או על טיפול נגד לקוח. לרבות הכללים האוסרים על שימוש במידע שהגיע אליו במסגרת הטיפול הקודם ועשוי לשמש אותו בטיפול הנוכחי. [החלטה מספר את 114/03]

ניגוד עניינים: ייצוג תובעים שונים בשני תיקים נפרדים כנגד אותו נתבע

שאלתא: הפונה הגיש בקשה לתביעה ייצוגית בשם בעלי מניות נגד בעלי השליטה בחברה והדירקטורים. כעת פונים אליו בעלי אג"ח של החברה בבקשה לייצגם בתביעה ישירה נגד אותם נתבעים (כולם או חלקם).
האם יש מניעה אתית לייצג גם את בעלי האג"ח (בהנחה שהם יודעים על ייצוג בעלי המניות) והאם קיים שוני בין מצב זה למצב רגיל בו עורך דין מייצג מספר תובעים נגד אותם נתבעים?
החלטה: אין מניעה אתית לייצג את שני הלקוחות ובלבד שכל אחד מהם יסכים בכתב לייצוג הלקוח השני. [החלטה מספר את 114/03]

בקשה לאישור לפי כלל 11ב(ג) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית)

עובדות: הפונה לועדה הקים אתר אינטרנט העוסק בדיני עבודה ומייצע תמורת תשלום לפונים אליו. לדבריו, מטרת האתר לעזור לאותם אנשים וגופים קטנים שאינם יודעים כיצד לפתור בעיות שיש להם בתחום דיני העבודה והאתר ישמש מעין "חדר מיון", שיעניק הדרכה והפניה לבעלי מקצוע. בהמשך לייעוץ שינתן על ידו הוא מבקש להפנות את הפונים לעורכי דין שיטפלו וייצגו את הפונה וזאת ללא תמורה. לא ברור מהבקשה אם עורכי הדין יפעלו ללא תמורה או שבעל האתר לא יקבל תמורה עבור ההפניה לעורך הדין.

הפונה מבקש מהועדה לאשר את האתר כאתר הפועל לטובת הציבור בכלל וציבור עורכי הדין בפרט לפי סעיף 11ב(ג) לכללי האתיקה ובכך לאפשר לעורכי דין לטפל בפניות שיגיעו מהאתר.

החלטה: כלל 11ב נועד למנוע תחרות בלתי הוגנת בין עורכי הדין ולמנוע מצב שבו יועדף עורך-דין אחד על-פני חברו, לאור פרסום שמבצע גוף הפועל למטרות רווח ומעביר את הטיפול המשפטי באותם נושאים אל עורכי-דין מסוימים בלבד. לפי כלל 11ב(ג) סטייה מהכללים תעשה רק בתנאים הבאים:

1. טעמים מיוחדים שבטובת הציבור; 2. תנאים למתן היתר מיוחד; 3. תקופה לה ינתן ההיתר. ניתן לראות שהתנאים מצטברים והדבר מעיד על הזהירות בה יש לנקוט בטרם מתן אישור מסוג זה.

מקריאת מכתבו של הפונה ונימוקיו ומעיון באתר האינטרנט שהקים, לא באנו לידי מסקנה כי הנושא חריג ומיוחד, ושטובת הציבור מחייבת מתן היתר מיוחד לסטייה מכלל 11 ב. תחום יחסי העבודה הוא תחום רחב שקיימים בו חוקים וכללים רבים ואף ערכאה שיפוטית ייחודית - בית הדין לעבודה. בעיקר כיום, לאור החשיפה התקשורתית הקיימת, הציבור מודע לקיום תחום דיני העבודה ובתי הדין לעבודה ועל קיומם של עורכי דין המטפלים בתחום ומייצגים עובדים או מעסיקים. כך שמי שזקוק לייעוץ בתחום דני עבודה יכול, ללא קושי, לפנות באופן חופשי לעורך דין ולבקש יעוץ וייצוג. הייצוג הוא זמין ואין בעיה לקבלו. בנסיבות אלו אין מקום להיענות לבקשה. בנוסף יש להעביר את הפניה ואת חוות דעת זו לידיעת הועדה להגנת המקצוע. [החלטה מספר את 166/04]

קשיים כלכליים של עורך הדין

שאלתא: מה ההשלכות האתיות במקרה של עורך דין שנקלע לקשיים כלכליים ואינו עומד בהתחייבויותיו הכספיות לרבות עורך דין שניתן נגדו פסק דין או נפתח נגדו הליך הוצאה לפועל. **החלטה:** אי קיום פסק דין על-ידי עורך דין ופתיחת תיק הוצאה לפועל נגדו מהווה, לכאורה, התנהגות שאינה הולמת עורך דין ועלולה להיחשב לעבירה אתית. לעניין התחייבויות שנתן עורך דין, יש כמובן לדון בכל מקרה ומקרה לגופו ולנסיבותיו המיוחדות. קשיים כלכליים עשויים להוות שיקול של בית הדין המשמעתי לעניין העונש לאחר ההרשעה, אך אין בהם כדי להכשיר התנהגות בלתי הולמת. [החלטה מספר את 16/04]

ועדת האתיקה הארצית כקובל נוסף מטעם הועד המרכזי

החלטה: לפי סעיף 63 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, הועד המרכזי הוא בבחינת "קובל", לפיכך ועדת האתיקה הארצית, שהיא ועדה מייעצת הפועלת מכוחו של הועד המרכזי כקובל, פועלת כדין. [החלטה מספר את 113/02]

הערת העורכת: ההחלטה מסתמכת על בג"צ 4519/93 לשכת עוה"ד נ' ועד מחוז ת"א, פ"ד מט (5) 646 שם הועמד העותר לדין משמעותי בבית הדין המשמעותי של המשיב. בעתירתו, בקש העותר כי הטיפול בתלונה נגדו יועבר לטיפול של ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין, כיון שהוא עצמו היה חבר ועד מחוז תל-אביב. בית המשפט קבע שיש סמכות לוועד המחוז להגיש קובלנה, באמצעות ועדת האתיקה המחוזית.

כשם שוועד המחוז יכול לפעול באמצעות ועדה, כך גם הועד המרכזי, שמינה את ועדת האתיקה לטפל ולייעץ בכל הקשור לנושאים אתיים, תוך שהוא שומר את סמכות ההכרעה בידיו.

שימוש ב-SMS כאמצעי למשלוח הודעות לחייבים

שאלתא: האם שימוש של משרד עורכי דין בהודעות SMS כאמצעי דרישה המופנה לחייבים לתשלום חובם הכספי של אותם חייבים ללקוחות אשר המשרד מייצג הוא שימוש העומד בכללי האתיקה של לשכת עורכי הדין.

החלטה: בשליחת מכתבי התראה היוצאים ממשרד עורך דין, על עורך דין להקפיד, לפחות, על הדברים הבאים:

1. ציון שמו ומשרדו של עורך הדין, וכן מענו ודרכי התקשורת עימו.
 2. פירוט הסיבה לפנייה, ופירוט החוב נשוא הפנייה.
 3. פירוט דרכי סילוק החוב והאמצעים שבדעת עורך הדין לנקוט לגבייתו.
- במסגרת המצומצמת של הודעה בת 160 תווים, אין די כדי שעורך הדין יעמוד בפירוט האמור, ולכן אין זה ראוי שעורכי הדין יפנו באמצעות הודעות SMS לחייבים, כתחליף למשלוח מכתבי התראה כמקובל.

לעומת זאת, אין אנו רואים מניעה לפנות לחייבים באמצעות טכנולוגיות אחרות (למשל Email, וייתכן כי אף הודעות MMS), כל עוד הפנייה עומדת בתנאים המינימאליים המפורטים לעיל. ראוי לציין עוד כי הפנייה באמצעים המפורטים לעיל אפשרית, כאשר יש לעורך הדין אפשרות לוודא כי ההודעה הגיעה לנמען (כלומר, הנמען מצויד בטכנולוגיה הרלוונטית וקיבל את ההודעה). אין באמור לעיל, כדי להביע עמדה על חוקיות הפנייה לחייבים באמצעות הודעות SMS, ועל בעיות העלולות להתעורר כתוצאה מפנייה כזו, אלא רק על ההיבט האתי של פנייה כאמור. [החלטה מספר את 54/04].

פגישה עם צד שכנגד

שאלתא: האם רשאי עורך דין שהוא נתבע בתיק (ומייצג את עצמו) להיפגש עם התובע שאינו עורך דין ואשר מיוצג על-ידי עורך דין ללא ידוע בא כוחו של התובע. וזאת כאשר היוזמה לפגישה הגיעה בכתב מהתובע עצמו.

החלטה: על עורך הדין להימנע ממופגש עם בעל הדין אם הוא מיוצג. [החלטה מספר את 137/04]

הערת העורכת: החלטה זו מסתמכת על פרשנות כלל 25 לכללי לשכת עורכי הדין ככזה החל חל על עורך דין בין כמייצג ובין כבעל דין. פרשנות זו מתיישבת עם הרציונל לכלל לפיו יש להימנע מניצול היתרון המקצועי של עורך הדין המנוסה במגעיו עם בעל דין מיוצג.

טיפול בכספי הלקוח: פתיחת חשבון נאמנות בבנק על-שם הלקוח הזוכה בהוצאה לפועל

סאילתא: האם אפשר לפתוח חשבון בנק על שם לקוח, אותו מייצג עורך הדין כזוכה במספר תיק הוצאה לפועל. כך שכל הכספים שיועברו דרך לשכות ההוצאה לפועל וההפקדות של החייבים יועברו ישירות לחשבון הבנק הזה.

כמו כן, האם אפשר לרשום פרטי חשבון הבנק החדש של הלקוח בלשכות ההוצאה לפועל תחת השם של משרדנו; מה האישורים שעורך הדין חייב להמציא עבור העברת הכספים לחשבון הבנק הזה.

החלטה: א. בפני עורך הדין עומדות שתי אפשרויות חלופיות:

1. הלקוח יפתח חשבון בנק, ועורך הדין רשאי להורות ללשכת ההוצאה לפועל להעביר את כל הכספים שיתקבלו עבור הלקוח, בכל תיק הוצל"פ ספציפי בו הוא זכאי לכספים, ישירות לחשבון זה.

2. עורך הדין יפתח חשבון פקדונות על שמו, בנאמנות עבור הלקוח, ויורה ללשכת ההוצאה לפועל להעביר את הכספים לחשבון זה, ומשם יעבירם עורך הדין ללקוח.

ב. מודגש כי אין לפתוח חשבון בנק של הלקוח על שם עורך הדין, ואין לערב בחשבון הבנק את פעילות משרד עורך הדין עם פעילות הלקוח. [החלטה מספר את 163/03].

ייצוג תאגיד בבית משפט

עובדות: מתמחה שבמקביל להתמחותו עובד (בהיתר הלשכה) גם כשכיר בחברה הופיע בבית המשפט בשם החברה בה הוא מועסק כשכיר.

סאילתא: האם יש בייצוג החברה בבית המשפט משום השגת גבול המקצוע על-ידי המתמחה?

החלטה: לגנוז את התלונה כיוון שלא נעברה כל עבירה. [החלטה מספר את 135/04].

הערת העורכת: מן הראוי להביא את נימוקי ההחלטה –

"סעיף 30 לתקנות סדר הדין האזרחי קובע כי: "בעל דין שהוא תאגיד, רשאי מנהל התאגיד או פקיד מפקידיו, שהורשו לכך כראוי, לעשות מטעם התאגיד כל מה שהתאגיד עצמו יכול היה לעשות אילו היה יחיד".

לאור האמור לעיל, נראה לנו כי סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, המפרט את הפעולות שלא ייעשו אלא על-ידי עורכי דין, משמעותו, בענייננו, היא שלא ימנו אדם זר לחברה שאינו עובד שלה ואשר אינו עורך דין, לבצע פעולות אשר יוחדו לעורכי דין ואין הכוונה לעובד שכיר של החברה, כפי שהיה במקרה בו עסקינו. לעובדה שהנילון היה גם מתמחה באותה עת - אין כל נפקות."

יחס בין חברים למקצוע: בקשה למינוי נאמנות משותפת

עובדות: במסגרת תיק ערעור בבית משפט, מונה ב"כ צד אחד (הזוכה בתיק בבימ"ש קמא), לנאמן על כספים שיופקדו על ידי הצד השני. ב"כ הצד השני פנתה לאותו עורך דין וביקשה ששניהם יהיו נאמנים במשותף על מנת להסיר חשש של הלקוח שלה נוכח מקרי מעילה של עורכי דין שאירעו בעבר. עורך הדין סירב וב"כ הצד השני פנתה בבקשה לבית המשפט להורות כי הכספים יופקדו בנאמנות משותפת. הנימוק היה החשש של מרשה ממקרי מעילה של עורכי דין שאירעו בעבר, תוך הדגשה שאין מדובר חלילה באותו עורך דין.

שאלתא: האם יש בהעלאת הבקשה לנאמנות משותפת מטעם ב"כ הצד השני משום פגיעה בעורך הדין שמונה כנאמן יחיד, או פגיעה בציבור עורכי הדין ככלל.

החלטה: מינוי עורך דין כנאמן לכספים הינו אחד הדברים הבסיסיים של מקצוע עריכת הדין. הפרת נאמנות לכספים היא מעשה שיש לראותו בחומרה רבה. בעבר אכן אירעו מקרים מצערים בהם עורך דין ששימש כנאמן לכספים שלח ידו בפיקדון שבידיו. היו שנתפסו והיו שברחו לחו"ל עם כספי לקוחות.

המקרים פורסמו בהרחבה בכלי התקשורת בהיותם חריגים, אולם אין ספק שהשפיעו על הציבור ביחסם לעורכי הדין. מי שסרח הם בודדים בלבד שאינם מעידים על ציבור עורכי הדין המשמש כנאמן לכספים ורואה בכך ערך עליון של המקצוע. עם זאת, במידה והצד השני מבקש כי שני עורכי הדין ימונו במשותף כנאמנים, אין לומר כי רצון זה הינו משולל יסוד. לעיתים אף עדיפה נאמנות משותפת בבחינת חלוקת האחריות בין שני עורכי הדין. אכן מצער כי עורך דין פונה לבית המשפט בנושא זה אך הוא אמור לייצג את לקוחו ללא מורא, ואם לקוחו חושש מסיבה כלשהי, והפתרון הוא על ידי מינוי משותף של שני עורכי הדין לנאמנים, אין לראות בכך התנהגות פסולה. [החלטה מספר את 69/04].

עורך דין המפסיק ייצוג לאחר שמצא שאינו יכול להעניק את השירות שדורש הלקוח

עובדות: עורכת הדין נשכרה על-ידי המתלונן במטרה לייצגו נגד מעבידו. הסכם שכר הטרחה קבע תשלום של סכום קבוע חד פעמי ואחוזים מכל סכום שיתקבל, או שתקבע הזכות לקבלו. לאחר שנה וחצי של טיפול בתיק, בכללם שיחות רבות עם עדים פוטנציאליים, הגיעה עורכת הדין למסקנה שאין לה די חומר כדי להמשיך בהליכים. עורכת הדין הבהירה בעל-פה ובמכתב ללקוח את עמדתה לפיה "אין בחומר הראיות שבידינו דבר שיכול להביא להכרעה השיפוטית" ולפיכך "בנסיבות אלה נראה לי שיהיה זה נכון והוגן מצדי לסיים את התקשרותנו ולאפשר לך כבר עתה להיערך לניהול המשפט בלעדיי". לדברי הנילונה, לא כך ראה המתלונן את פני הדברים וממועד זה, פתח לדבריה "חזית" נגדה.

הנילונה פנתה לבית הדין לעבודה בבקשה לשחרר אותה מייצוג באופן מסודר ועל-פי התקנות, ואף פנתה גם בכך קודם למתלונן, על מנת שלא תצטרך לחשוף את מניעיה לפני בית הדין לעבודה – ותזיק בכך למתלונן, אך גם כאן לדבריה נתקלה ב"אזניים ערלות". בית הדין האזורי שחרר את הנילונה מייצוג, המתלונן הגיש ערעור לבית הדין הארצי ושם נדחה.

הנילונה אומרת שאין כל מסמך המחייב אותה לתת למתלונן שירות בניגוד לצו מצפונה ובניגוד לחוק יסוד חופש העיסוק.

שאלתא: האם נפל פגם בהתנהגות עורכת הדין אשר לטענת המתלונן "זנחה אותו ברגע הקריטי של התחלת הדיון בהוכחות".

החלטה: לגנוז את התלונה. לפי כלל 13 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) רשאית היתה עורכת הדין להפסיק הייצוג בהסכמה או בפניה לבית הדין כפי שעשתה. [החלטה מספר את 11/03]

הנחיות והחלטות ועדת שכר הטרחה אמיר סטמרי עו"ד יו"ר הועדה

דברי הקדמה: ועדת שכר הטרחה היא ועדה וולונטרית שהקים הועד המרכזי המחזיקה בשלושה תפקידים. הראשון, בפנייה של לקוח לועדה לפי סעיף 84(ב) לחוק לשכת עורכי הדין, קובעת הועדה את השכר המתאים כאשר הקביעה מכוח סעיף זה מחייבת את עורך הדין. השני, הועדה דנה ומליצה על עדכון או שינוי התעריף המינימאלי המומלץ. שלוש, הועדה דנה ועונה לפניות המגיעות מלקוחות ועורכי דין מכל הארץ בענייני שכר טרחה. הפניות נעשות בצורה של שאלות ו/או תלונות קונקרטיות כאשר להחלטות הועדה אין תוקף מחייב. החלטות הועדה מתוקף תפקידה השלישי יובאו להלן.

להלן יובאו תמצית ההחלטות שניתנו מתוקף תפקידה השלישי של הועדה:

- במקרה שהלקוח מחליף את עורך הדין במהלך הטיפול בתיק לאחר שעורך הדין כבר בצע פעולות בתיק זכאי עורך הדין לקבל שכר ראוי לפי סעיף 46 לחוק החוזים. עורך הדין אינו זכאי למלוא השכר המותנה בתוצאות הקבוע בהסכם שכר הטרחה. לגבי גובהו של השכר הראוי, המגיע בנסיבות העניין, המליצה הועדה לנסות ולהגיע להסכמה עם בא כוחו החדש של הלקוח. במקרה של העדר הסכמה, ממליצה הועדה כי הצדדים יבקשו שלשכת עורכי הדין תמנה בורר מוסכם ביניהם.
- בתביעה לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, מותר לעורך הדין להסכים על שכר טרחה שלא באחוזים מתוצאת הטיפול. עם זאת, שעה שהצדדים מסכימים על שכר טרחה במנגנון מסוים אין לעשות עירוב עם המנגנון האחר. כלומר, על הצדדים לקבוע מראש האם שכר הטרחה יהיה באחוזים בלבד או שלא באחוזים. האמור לעיל לפי החלטת הועד המרכזי.
- בתביעה לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים רשאי עורך הדין לדרוש בנוסף על שכר טרחה באחוזים גם תשלום (אפשר קבוע) עבור הוצאות (שאינן חלק משכר הטרחה).

